

بخشی از گزارش گروه علمی زبان‌های ایرانی و زبان‌شناسی ایران در جلسه اختتامیه همایش (۳ دی‌ماه ۱۳۸۳)

از جناب آقای دکتر یدالله ثمره

به نام خدا

بنده به‌عنوان نماینده گروه علمی - تخصصی زبان‌های ایرانی و زبان‌شناسی ایران خود را موظف می‌دانم از جناب آقای دکتر حبیبی و همکاران ارجمندشان، جناب آقای دکتر تهرانی‌زاده و جناب آقای طائب و دیگران به‌خاطر برگزاری چنین همایش شکوهمندی که از همایش اول به مراتب بهتر بود و برای همه چیزش فکر شده بود و برنامه‌ریزی شده بود، تشکر کنم.

در گروه ما، در طی برگزاری این همایش، ۴۴ مقاله علمی و تحلیلی ارائه شد که ۹ نفر از سخنرانان خانم و ۲۳ نفر آقا بودند. ۲ مقاله، یکی به زبان چینی و دیگری به زبان آلبانیایی ایراد شد که به کمک مترجم به فارسی ترجمه شد و مورد استفاده قرار گرفت. حداقل تعداد شرکت‌کنندگان در هر جلسه، ۲۰ نفر و حداکثر حدود ۷۰ تا ۷۵ نفر بودند که جمعاً در این مدت سه چهار روز به ۴۰۰ نفر شرکت‌کننده بالغ می‌شد.

پیشنهادات فراوانی در مورد زبان‌های ایرانی و زبان‌شناسی ایران ارائه شد که اگر همه این‌ها را من بخواهم بخوانم، مطمئناً وقت زیادی را خواهد گرفت. از این نظر، بعضی از آن‌ها را می‌خوانم و بقیه آن‌ها را که مطمئناً در بیانیه همایش چاپ خواهد شد، به نظرتان خواهد رسید. از این جمله پیشنهادات:

الف) لزوم انجام تحقیقات بیشتر در باب دستور خط فارسی و همچنین تعیین تکلیف همزه در خط فارسی و درست‌نویسی خط فارسی.

ب) ضرورت تحقیق در آثار زبان‌شناسان قدیم ایرانی و غیرایرانی و ردیابی اصول و موازین زبان‌شناسی جدید در تحقیقات کهن.

پ) توجه به مسئله تأثیر زبان فارسی به عنوان زبان رسمی و معیار کشور بر گویش‌ها و مسئله زوال گویش‌ها و چاره‌جویی برای ایجاد تعادل بین گسترش زبان فارسی معیار و زنده‌ماندن گویش‌ها یا احیای گویش‌ها.

ت) توجه به تأثیر مطالعات غیرایرانیان در مطالعات گویش‌شناسی ایران.

ث) توجه به تأثیر زبان فارسی و فرهنگ ایرانی در دیگر زبان‌ها و فرهنگ‌ها.

ج) ضرورت مطالعات روش‌شناختی در باب برخی مشخصه‌های دستوری زبان فارسی به منظور کشف ابهامات موجود در دستور زبان فارسی یا حل برخی پیچیدگی‌ها و ابهامات دستوری و فارسی از طریق مطالعات روش‌شناختی.

چ) ردگیری برخی خویشاوندی‌های زبانی با استناد به متون قدیمی در زبان‌ها و گویش‌های ایرانی.

ح) گسترش آموزش زبان فارسی در خارج از کشور یا کمک به گسترش آن از طریق ارسال کتاب و مجله و دیگر آثار نوشتاری.

البته ۱۶ مورد پیشنهاد است که من همین چندتا را خواندم. بقیه‌اش هم همین‌جا هست. بنابراین پیشنهادات را به‌طور کلی در سه دسته می‌توانیم جمع‌بندی بکنیم:

الف) زبان‌ها و گویش‌های ایرانی

ب) دستور زبان فارسی

پ) آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان و همچنین در داخل به دانش‌آموزان ایرانی از طریق روش‌های درست

همچنین ۲ پیشنهاد دیگر هم امروز شد که اجازه بدهید این‌ها را هم بگویم:

الف) فراهم کردن امکان پردازش ماشینی برای متون فارسی و در حال حاضر مشکلاتی که الآن سر راه هست، برطرف کردن این مشکلات و آماده کردن خط فارسی برای رایانه.

ب) انجام مطالعات تطبیقی در باب فارسی ایران، افغانستان و تاجیکستان.

ضمناً سه چهار تا پیشنهاد هم ما داریم برای مقالاتی که در همایش‌های آینده خواهد بود:

الف) یکی این‌که، مقالات را براساس موضوع طبقه‌بندی بکنیم و عنوان‌های تخصصی به نشست‌ها بدهیم. مثلاً فرض کنید در زبان‌شناسی، یک نشست را مخصوص گویش‌شناسی، یک نشست مخصوص نحو، یک نشست مخصوص صرف و ... که کسانی که فرضاً علاقه‌مند به صرف هستند، بتوانند از هر جایی که هستند، خودشان را به آن نشست برسانند و استفاده بکنند.

ب) همچنین فرصت‌هایی برای میزگرد و بحث آزاد در نظر گرفته شود و اظهار نظر دیگران و جمع‌بندی آن‌چه که آن‌ها منظورشان هست، چون در این همایش ما تقریباً فرصت میزگرد نداشتیم، جز یکی مورد که سخنران‌های ما نیامده بودند و ما از موقعیت استفاده کردیم، بحث آزاد گذاشتیم.

پ) دیگری درباره‌ی گویش‌های ایران به‌طور کلی و این‌که چه باید بکنیم با گویش‌های ایران و یک مورد دیگر هم در مورد فارسی در هندوستان و تأثیر فارسی بر زبان‌های مختلف هندوستان که توسط اُستاد محترم پروفسور شریف حسین قاسمی ایراد شد که بسیار جالب بود و مورد توجه همه قرار گرفت و من همین‌جا از ایشان تشکر می‌کنم.

ت) همچنین جمع‌آوری سؤالاتی که حضار دارند، چون وقت معمولاً برای سؤال و جواب کم می‌آید، معمولاً سخنران‌ها یک‌قدری بیشتر از وقتی که در نظر گرفته شده، سخنرانی می‌کنند و در نتیجه فرصت برای جواب‌دادن به سؤال نمی‌ماند. از این نظر، سؤال‌ها را جمع بکنند و بعداً از طریق مثلاً مکاتبه برای صاحب‌نظران بفرستند و جواب‌ها را بگیرند و برای کسانی که سؤال کردند، بفرستند. این هم یکی از پیشنهادهای بعدی داده شد.

من امیدوارم این همایش که بسیار مفید بود و واقعاً زبان‌شناسی از این همایش استفاده فراوانی کرد، بحث‌های بسیار جالبی انجام شد، به‌خصوص بسیاری از این سخنرانی‌ها با آخرین تحقیقات علمی در زمینه خودش، هماهنگ بود و معلوم بود که سخنران‌ها زحمت کشیده بودند و من همین‌جا از آن‌ها واقعاً تشکر می‌کنم. انشاءالله در همایش‌های بعدی به این نکات توجه بشود، چون هنوز خیلی مسئله داریم که بایستی توسط « بنیاد ایران‌شناسی »، که بنیادی است بسیار ارزشمند و مفید، انجام بشود.

به‌قول شاعر که می‌گوید:

گمان مبر که به پایان رسید کار مغان هزار باده ناخورده در رگ تاک است